

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

Г.Я.Касьяненко
« 30 » серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екскурсознавство

галузь знань: 10 Природничі науки

спеціальність: 106 Географія

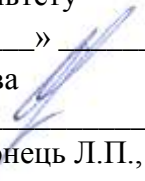
освітньо-професійна програма: Географія

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету

« 30 » серпня 2019 р.

Голова

(Міронєць Л.П., к.пед.н, доцент)

Розробник: Корнус Олеся Григорівна кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії
Протокол № 1 від “29” серпня 2019 року.

Завідувач кафедри

Корнус О.Г., канд. геогр. наук, доцент

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки: 3-й	
Семестр 5-й			
Лекції 38			
Практичні, семінарські 38 год.			
Лабораторні год.			
Самостійна робота 70 год.			
Консультації: 4 год.			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 150			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

ознайомити студентів з основами екскурсійної теорії, яка визначає сутність екскурсій, формулює закономірності і особливості екскурсій, а також ознайомлює з екскурсійною методикою, яка є сукупністю чітких правил і вимог, що висуваються до екскурсій як сума методичних прийомів підготовки та проведення екскурсій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти

знати:

- історію екскурсійної справи;
- основні поняття та терміни екскурсійної теорії;
- методику підготовки екскурсій та її методичне забезпечення;
- техніку проведення екскурсій;
- особливості проведення різних видів екскурсій та проведення екскурсій в музеях.
- організацію екскурсійної роботи в туристсько-екскурсійних організаціях;
- професійну майстерність екскурсовода.

вміти:

- проектувати процес обслуговування туристів за окремими етапами надання послуги, використовуючи існуючі технології;
- працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії;
- розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб індивіда на підставі знань екскурсійних ресурсів рекреаційного комплексу, культури, релігії рекреанта, існуючих технологій розробки екскурсійної програми, методик проведення екскурсій;
- контролювати дотримання програм перебування, протокольних заходів, правильність оформлення турдокументації, правильність бронювання й оформлення послуг.

2. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з екскурсознавства; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що впливають з наявних даних. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями екскурсій та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, у т.ч. розробки і проведення екскурсій, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом навчальної дисципліни.
82-89	твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозмінений, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	60	100
5	5	10	10	5	5	5	5	5	5		
Контроль самостійної роботи										40	
3	3	4	2	3	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, контрольні роботи (тести), реферати, проект-презентації. Оцінювання знань, навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни.

Перевірка і оцінювання знань студентів проводиться в таких формах: оцінювання роботи студента на практичних заняттях; проведення проміжного контролю (опитування або письмове завдання); проведення підсумкового контролю (письмове завдання).

Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань для самостійної роботи, письмових завдань проміжного та підсумкового контролю.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є: активність і результативність роботи студента з вивчення програмового матеріалу дисципліни; підготовка до практичних занять.

Оцінювання знань студентів на практичних заняттях проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблеми, що розглядається; ступінь засвоєння матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язання задач, проведені розрахунків при виконанні індивідуальних завдань і завдань, що винесені на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації і робити висновки.

Контроль за змістовими розділами здійснюється за такими складовими, як: знання матеріалу лекції, виконання практичних завдань та самостійної роботи студента. Контроль за розділами проводиться після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал й виконано практичні завдання в межах кожного розділу. Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опануванням студентом матеріалу розділу і вміння застосувати його для вирішення практичних завдань.

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА

Тема 1.1. Експурсія, її сутність. Поняття “експурсія”, її ознаки. Функції експурсії. Структура експурсії: вступ, основна частина, висновки. Тривалість експурсії. Ознаки експурсії. Показ і розповідь, їх особливості під час експурсії. Експурсія як процес пізнання. Експурсія – педагогічний процес.

Тема 1.2. Класифікація і тематика експурсій. Оглядові (багатопланові) експурсії. Тематичні експурсії: історичні, військово-історичні, архітектурні, літературні, природничі, мистецтвознавчі, виробничі, спортивні тощо. Варіантність оглядових і тематичних експурсій для різного контингенту експурсій. Цикли тематичних експурсій.

Тема 1.3. Основні етапи підготовки експурсії, їх послідовність. Вибір теми, відбір літературних, архівних, статистичних, картографічних джерел. Відбір і вивчення експурсійних об’єктів. Складання карток опису експурсійних об’єктів. Визначення маршруту експурсії, уточнення експурсійних об’єктів і зупинок. Вибір місця експурсійного показу. Підготовка тексту експурсії та допоміжного ілюстративного матеріалу до теми експурсії. Формування “портфеля експурсоведа”, його зміст.

Тема 1.4. Складання методичної розробки експурсії, вимоги до неї. Структура та оформлення методичної розробки, її затвердження.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 2.1. Методичні прийоми проведення експурсії. Огляд експурсійних об’єктів і розповідь про них. Експурсійний показ об’єкту. Методичні прийоми показу експурсійних об’єктів: попередній огляд, експурсійний аналіз, детальний показ, зорова реконструкція, порівняння. Експурсійна розповідь, вимоги до розповіді: тематична спрямованість, вірогідність, конкретність, лаконічність, доступність викладу матеріалу.

Тема 2.2. Методичні прийоми експурсійної розповіді: пояснення, опис (характеристика) об’єкту, коментування, експурсійна довідка, відтворення історичних подій, цитування тощо. Вступ і висновки під час експурсії. Узагальнення та підсумки. Мова експурсоведа, її темп.

Тема 2.3. Методичні прийоми, які активізують пізнавальну діяльність експурсантів: бесіда, завдання, елементи дослідження, спостереження. Підведення експурсантів до самостійних висновків та узагальнення. Використання “портфеля експурсоведа”, його ефективність у відтворенні та доповненні експурсійних об’єктів. Рух під час експурсії як методичний прийом.

Тема 2.4. Техніка проведення експурсії. Педагогічне керівництво експурсоведа групою. Контакт експурсоведа з групою.

Тема 2.5. Інструктивно-методичні документи Міністерства освіти і науки України щодо організації туристсько-краєзнавчої та експурсійної роботи з учнівською молоддю. Виховне, освітнє значення експурсій.

Тема 2.6. Розробка експурсій для школярів, їх особливості. Дидактичні принципи експурсій зі школярами: науковість, зв’язок з практикою, життям, послідовність, системність, логічність, наочність, вірогідність, доступність, емоційність у розкритті теми. Проведення експурсій з урахуванням вікових особливостей дітей. Специфіка проведення виробничих експурсій.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ I. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА						
Тема 1. Екскурсія, її сутність	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Класифікація і тематика екскурсій	26	8	8	-	-	10
Тема 3. Основні етапи підготовки екскурсії	18	4	4	-	-	10
Тема 4. Складання методичної розробки екскурсії, вимоги до неї	16	4	4	-	2	6
<i>Разом за розділом 1</i>	70	18	18	-	2	32
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ						
Тема 5. Методичні прийоми проведення екскурсії	16	4	4	-	-	8
Тема 6. Методичні прийоми екскурсійної розповіді	16	4	4	-	-	8
Тема 7. Методичні прийоми, які активізують пізнавальну діяльність екскурсантів	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Техніка проведення екскурсії	10	2	2	-	-	6
Тема 9. Інструктивно-методичні документи Міністерства освіти і науки України щодо організації туристсько-краєзнавчої та екскурсійної роботи з учнівською молоддю. Фахові вимоги до екскурсовода	14	4	4	-	-	6
Тема 10. Розробка екскурсій для школярів, їх особливості	14	4	4	-	2	4
<i>Разом за розділом 2</i>	80	20	20	-	2	38
Всього	150	38	38	-	4	70

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етапи розвитку екскурсознавства у світі і Україні	2
2.	Ознаки, функції, класифікація екскурсій	2
3.	Класифікація екскурсій, тематика та зміст	4
4.	Показ та розповідь в екскурсії, їх поєднання	4
5.	Екскурсійна методика, шляхи її вдосконалення	4
6.	Складання маршруту та методичної розробки екскурсії.	4
7.	Методика розробки екскурсійного туру (на прикладі м.Суми)	6
8.	Розробка екскурсійного маршруту по різним регіонам України	4
9.	Професійна майстерність екскурсовода	4
10.	Аналіз нормативно-правової бази з питань туризму в Україні	4
11.	Всього	38

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

5. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Галасюк С., Нездоймінов С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. К.: Вид-во: Центр навчальної літератури, 2017. 178 с.
2. Сегіда К. Ю., Мельничук А. А. Екскурсознавство: навчально-методичний посібник для студентів-географів спеціальності «Географія рекреації та туризму». Харків, 2014. 56 с.

Додаткові

1. Бабарицька В.К., Короткова А.Я., Малиновська О.Ю. Екскурсознавство і музеєзнавство. Навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2007. 464 с.
2. Дьякова Р. А., Емельянов Б. В., Пасечный П.А. Основы экскурсоведения: Учебное пособие для слушателей фак.общ. профессий педагогических институтов. Москва: Эксмо, 2001. 256 с.
3. Закон України «Про туризм»: за станом на 25.01.2003 р. – Київ: офіційне Парламентське видавництво, 2003. 20 с.
4. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навч.посібник / В. Федорченко, О. Костикова, Т.Дьорова. – К.: Кондор, 2004. – 163 с.
5. Любіцева О.О. Методика розробки турів. Навчальний посібник Київ: Альтерпрес, 2003. 104 с.
6. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Укладач О.О. Каролоп. К.: КНТЕУ. 2002. 45 с.
7. Савина Н. В., Горбылева З.М. Экскурсоведение; Уч. пособие / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. Минск.: БГЭУ, 2004. 335 с.
8. Смолій В.А., Федорченко В.К., Цибух В.І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006. 372 с.
9. Устименко Л.М., Афанасьєв І.Ю. Історія туризму. Навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2008. 320 с.
10. Хуусконен Н.М., Глушанок Т.М. Практика экскурсионной деятельности. Санкт-Петербург: «Издательский дом Герда», 2006. 208 с.
11. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство: Навч. посібник. К.: “Кондор”, 2004. 204 с.

Інформаційні ресурси

1. Ємельянов Б.В. Екскурсознавство [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vecherykarpatha.at.ua/index/emeljanov_b_v_ekskursoznastvo/0-1560.
2. Костюкова О. М. Концептуальні аспекти удосконалення викладання основ екскурсійної справи у вищих навчальних закладах для студентів спеціальності «Туризм» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/kostjukova.htm
3. Мальцева Л.В. «Організація екскурсійних послуг» як навчальна дисципліна [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/malceva2.htm

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Сегіда К. Ю., Мельничук А. А. Екскурсознавство: навчально-методичний посібник для студентів-географів спеціальності «Географія рекреації та туризму». Харків, 2014. 56 с.
2. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор).